

Τι εννοούμε “διάκριση” στην πνευματική ζωή

/ [Ορθόδοξες Προβολές](#)

Διάκριση είναι η υγιής και αλάνθαστη κρίση των νοημάτων και πραγμάτων, ώστε να ανταποκρίνονται δικαίως στο χρόνο, τον τρόπο, τον τόπο και την περίσταση, πάντοτε προς οικοδομή. Διάκριση είναι ο προσδιορισμός των επερχομένων πριν την έλευσή τους, ώστε να αποφεύγεται η ζημιά που ακολουθεί. Διάκριση είναι είδος διοράσεως, με την οποία ο υγιής νους προλαμβάνει αυτά που πρόκειται να γίνουν.

Η διάκριση αποτελεί χάρισμα του Αγίου Πνεύματος, το οποίον δίδεται ως βραβείο σ' αυτούς που τηρούν την ακρίβεια της συνειδήσεως, σε όσους φυλάσσουν με ακρίβεια τις θείες εντολές. Διάκριση πάλιν είναι το ακριβές όργανο της Εκκλησίας, με το οποίο κυβερνά τα τέκνα της στις ταραχές και τις τρικυμίες της φουρτουνιασμένης θάλασσας της ζωής. Είναι το πηδάλιο του νοητού σκάφους της.

Ευρισκόμενος ο άνθρωπος στον αγώνα της ζωής στην πορεία του «γίγνεσθαι» δέχεται προσβολές από τον εχθρό και από άλλα πολλά αίτια που τον ακολουθούν στην πορεία του. Το κύριο μέσον της σωτηρίας του είναι η προσοχή. Σε όλες τις

διαστάσεις της προσωπικότητός του επεκτείνει ο εχθρός τον πόλεμο, επιστρατεύοντας τις διαθέσεις και την προαίρεση του ανθρώπου.

Οι δαίμονες συνήθως πολεμούν τον άνθρωπο με ένα συγκεκριμένο τρόπο, αλλά αυτό δεν είναι απόλυτο, διότι όταν καταλάβουν ότι μπορούν να επιτύχουν την πτώση του και δι' άλλης οδού αλλάζουν τρόπον κρούσεως. Συνήθως πολεμούν με κάποια τάξη, αλλά αυτό δεν είναι μόνιμο.

Αρκεί να διαπιστώσουν οποιανδήποτε αφορμή, είτε φυσική είτε επίκτητη, ή κάποιο ρήγμα, απ' όπου εισβάλλουν και κτυπούν. Στη διεξαγωγή του αγώνος υπάρχει η φυσική κόπωση και είναι αρκετόν γι' αυτούς να προβάλουν την ακηδία και ευλογοφανώς να ανακόψουν την πορεία. Εάν πάλιν διαπιστώσουν ζήλο και θέρμη, τότε συνεργούν στην υπέρβαση του μέτρου, ώστε να φθάσουν στην υπερβολή της αμετρίας, όπου διαταράσσεται η ισορροπία. Έλλειψη και υπερβολή είναι κατάλυση του κανόνος, η οποία δεν οδηγεί ποτέ στο αποτέλεσμα. Την έλλειψη ακολουθεί η αμέλεια και την υπερβολή ο παράλογος φανατισμός της αυτοπεποιθήσεως. Και στα δύο η θεία χάρις δεν συνεργάζεται, και χωρίς αυτήν δεν υπάρχει κανένα αποτέλεσμα. Την υπερβολή του αμέτρου ζήλου ακολουθεί και άλλη ζημία όχι μικρής σπουδαιότητας.

Σ' αυτή την εμμονή της υπέρμετρης ασκήσεως, που προέρχεται δήθεν από θείο ζήλο, εξαντλούνται οι σωματικές δυνάμεις και ο άνθρωπος προδίδει τη θέση του, διότι καταστρέφει τα όπλα του, τις σωματικές του δυνάμεις. Ο μακάριος Γέροντάς μας παρομοίαζε τον τρόπον αυτόν με «τας δύο παρεμβολάς του εχθρού μας, του κατ' έμπροσθεν και κατ' όπισθεν ισχυρώς πολεμούντος».

Απαραίτητος όρος είναι η διάκριση στην οικονομία του σώματος, κυρίως εάν απουσιάζει οδηγός. Και στην οικονομία πάλιν, όταν απουσιάζει το μέτρο της διακρίσεως, δεν αργεί να παρασύρει τον αγωνιστή η ηδυπάθεια και η φιλαυτία, οι οποίες αποτελούν τον ίδιο κίνδυνο. Ο κίνδυνος όμως της ήττας από την πλευρά της οικονομίας είναι πλησιέστερος, διότι, κατά τούς Πατέρας μας, στην ώρα του κόπου, του πόνου και του αγώνος, γίνεται ευκολότερη η κλοπή εκ της οικονομίας.

Πράγματι όταν κουρασθεί η φύση, ζητεί ανάπαυση. Δικαίως ο Γέροντας ονόμασε αυτήν την πάλη «ανάμικτον» και από τις δύο πλευρές, δηλ. και εμπρός και πίσω. Μόνον στους κεχαριτωμένους, οι οποίοι έφθασαν τα μέτρα της αγάπης, δεν πλησιάζουν αυτά τα μέσα του εχθρού, διότι ασφαλίσθηκαν με το πλήρωμα της χάριτος, όπου το άσβεστο φως τους καταλάμπει διαρκώς. Αυτοί ευρίσκονται ήδη στην μερίδα των δικαίων και «ότι ο νόμος δεν ορίστηκε για τον δίκαιο, δηλ. αυτόν που κάνει το θέλημα του Θεού» (Α' Τιμ. 1, 9). Όσοι όμως δεν έφθασαν στο μέτρο αυτό χρειάζεται να έχουν προσοχή. Γι' αυτό έλεγε ο μακάριος Γέροντας ότι, «ο μη

έχων εισέτι της απαθείας τας πτέρυγας και την πνευματικήν θεωρίαν της υψηλής καταστάσεως να πετάξη,... εις το χώμα κυλίεται».

Εδώ υπενθυμίζουμε τις τρεις καταστάσεις, στις οποίες ευρίσκεται ο πεπτωκώς άνθρωπος, κατά την γνώμη των Πατέρων μας και του αιμνήστου Γέροντα. Αυτές αντιστοιχούν επίσης προς τρεις πνευματικές καταστάσεις, στις οποίες καταξιώνεται διά της χάριτος εάν «νομίμως αθλήση». Η πρώτη είναι η «παρά φύσιν», όπου ο άνθρωπος «ενώ είχε τιμή και αξία δεν το αντιλήφθηκε, αλλά εξίσωσε τον εαυτό του με τα κτήνη και έγινε όμοιος με αυτά»(Ψαλμ. 48, 12). Σ' αυτή την αθλιότητα, η οποία είναι η σωρεία των συντριμμάτων της πεπτωκυίας εικόνας, ευρίσκεται όλη η διαστροφή και παραμόρφωση του χαρακτήρα και η κατά τολμηρό όρο διαβολοποίηση του διαστραφέντος ανθρώπου μέσα στην παναμαρτωλότητα.

Ο άγιος Μακάριος ο Μέγας αναφέρει ότι, η αμαρτία στο σύνολό της είναι «δύναμεις τις λογική του σατανά και ουσία»(Μακαρίου του Αιγυπτίου, Ομιλία ΙΕ΄, §49) Και πάλιν στην ΙΔ΄ ομιλία λέγει ότι είναι «κάποια λογική και νοερά δύναμη του σατανά».

Εάν ο αιχμαλωτισθείς άνθρωπος ανανήψει με το έλεος του Θεού και προσφύγει στην Εκκλησία με αληθινή μετάνοια, τότε αναβαίνει διά της χάριτος και των αγίων αρετών στη δεύτερη κατάσταση, την «φυσικήν». Εκεί ζει και σκέπτεται κατά τους φυσικούς νόμους της λογικής του οντότητας, έχοντας ως βάση την θεία αποκάλυψη. Εάν χάριτι Θεού δεν προσκόψει στις παγίδες του πονηρού και την παλαιά συνήθεια που πιέζει, αλλά συνεχίσει μετανοώντας και αγωνιζόμενος, μεταφέρεται διά της χάριτος στην τρίτη, την «υπέρ φύσιν» κατάσταση, η οποία ανήκει στην κυριότητα της υγιούς του φύσεως και στον αρχικό του προορισμό.

Οι πνευματικές βαθμίδες και καταστάσεις, οι οποίες αντιστοιχούν στις τρεις πρώτες που αναφέραμε, είναι κατά τους Πατέρες και τον Γέροντα οι εξής: Η «καθαρτική» στην θέση της «παρά φύσιν» διαγωγής, η «φωτιστική» στην θέση της φυσιολογικής ζωής, και η «τελειωτική ή αγιαστική» στην τάξη αυτών που οδηγούνται στην «υπέρ φύσιν» ζωή.

Η καθαρτική ανασύρει με τη χάρη του Χριστού τον άνθρωπο από την παράλογη ζωή στη λογική συμπεριφορά και τον πείθει να λυπάται και να πενθεί για κάθε παραλογισμό του παρελθόντος.

Η φωτιστική, ως η μεσαία κατάσταση, μεταβάλλει όλη τη δραστηριότητα του ανθρώπου και διανοητικά και πρακτικά, για να την μεταφέρει από την αμαρτωλή διαγωγή στην ενάρετη, σύμφωνα με τους λόγους του αποστόλου, «όπως είχατε

υποδουλώσει την ύπαρξή σας σε πάθη και πράξεις αντίθετες στο θεϊκό θέλημα έτσι πρέπει και τώρα να υποδουλώσετε την ύπαρξή σας στο θεϊκό θέλημα, για να βρεθείτε κοντά στο Θεό» (Ρωμ. 6, 19).

Και η τελειωτική είναι εκείνη, η οποία ολοκληρώνει την θεία οικονομία της αναπλάσεως και αναστάσεως του ανθρώπου «που γίνεται ώριμος και φθάνει στην τελειότητα που μέτρο της είναι ο Χριστός» (Εφεσ. 4, 13). Αυτό είναι το μέτρο του σαββατισμού, όπου αναπαύεται ο άνθρωπος από τον κόπο της μετανοίας και εισέρχεται στην κατάσταση της υιοθεσίας, οπότε εν αισθήσει απολαμβάνει, αν και «εν εσόπτρω και αινίγματι» δηλ. αμυδρά, ότι είναι «κληρονόμος Θεού και συγκληρονόμος Χριστού» (Ρωμ. 8,17).

Αυτή είναι η από τους Πατέρες μας ονομαζόμενη απάθεια, ή αγάπη, ή θέωση, δηλαδή το πλήρωμα των θείων επαγγελιών, το οποίο χάρισε η παρουσία του Θεού Λόγου στον άνθρωπο. Επειδή το θέμα ήταν για τη διάκριση, αναφέραμε την κατάσταση των μεταβολών, τις οποίες προσφέρει η χάρις στον άνθρωπο, πάντοτε υπό το φως της διακρίσεως.

(Γέροντος Ιωσήφ, «Αθωνική Μαρτυρία», Ψυχωφελή Βατοπαιδινά 2, εκδ. Ι.Μ.Μ.Βατοπαιδίου, σ. 161-165)

ΠΗΓΗ: ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΛΕΜΕΣΟΥ - ΨΗΦΙΔΕΣ ΠΙΣΤΕΩΣ